

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Rejicitur distinctio virtualis inter essentiam divinam, sub conceptu
essentiæ, & sub conceptu naturæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

intelligere. Sed Authores hujus sententiae, ad huc inter se pugnant & discordant. Aliqui enim contendunt, naturam divinam constitui per radicem intelligendi; alii verò per ipsum intelligere purissimum & actualissimum, ut est per se subsistens in ordine intellectuali, & ultima hujus ordinis actualitas. Pro prima parte stant Curriel, Arrubal, & Philippus à S. Trinitate, alique recentiores. Secundae verò adhaerent ex Thomis Nazarius, Gonzalez, Salmanticensis, Joannes à S. Thoma; & ex Patribus Societatis Suarez, Herice, & Hurtado: quibus adjungi potest Lambertus infra quæst. 14. art. 5. ubi docet actuale intellectum per essentiam, ita esse divinae essentiae constitutivam, ut sit ultima ejus ratio & differentia.

§. II.

Rejicitur distinctio virtualis inter essentiam divinam, sub conceptu essentiae, & sub conceptu naturae.

5 **N**otandum primò: Perfectiones quae sunt in rebus creatis, duobus modis posse distinguuntur inter se primò ex genere suo, sive ex propria ratione formali; secundò ex potentialitate, seu limitatione creaturae. Tunc distinguuntur primo modo, quando pertinent ad diversas lineas; id est quando diversa objecta formalia respiciunt, ut intellectus & voluntas, scientia & amor, justitia & misericordia: differunt verò secundo modo, quando licet pertineant ad eandem lineam, & habeant idem objectum formale, subiectum tamen in quo sunt, cum sit finitum & limitatum, non est tanta perfectionis, ut possit sibi identificare suam ultimam aequalitatem. Quo pacto distinguuntur in rebus creatis essentia & existentia, intellectus & intellectio, voluntas & volitio.

6 **N**otando secundò: Quod ut aliqua perfectiones vel rationes, in Deo virtualiter distinguantur, non satis est quod illae aequivalent pluribus rationibus vel perfectionibus, in rebus creatis realiter aut virtualiter distinctis: sed necessariò requiritur, quod illa plura ex genere suo sint diversa, & ad diversas lineas pertinentia. Unde quia in rebus creatis, essentia & existentia, intellectus & intellectio, voluntas & volitio, non differunt ex genere suo, nec pertinent ad diversas lineas, cum non habeant diversa objecta formalia, in Deo non distinguuntur virtualiter, sed sola distinctione rationis, desumpta ex ordine ad creaturas, & ex modo concipiendi res divinas, per analogiam ad res creatas. Ratio autem fundamentalis, ob quam ad distinctionem virtuales divinarum perfectionum requiritur quod illae aequivalent pluribus ad diversas lineas pertinentibus, redditur à Salmanticensibus Tract. 4. de volunt. Dei disp. 2. dub. 1. in fine: quoties enim una formalitas praestat propriae plurium unius lineae, non aequivaleret illis in pluribus, sed ut unum sunt, & quatenus spectant ad illam lineam: secus verò quando aequivaleret pluribus, ut ad distinctas lineas pertinentibus, ac proinde haec aequalentia virtutis arguit multipliciter virtuale, non verò illa prior. Unde licet intellectus divinus aequivalent omnibus intellectibus creatis, non ideo est virtualiter multiplex, quia omnes illi pertinent ad eandem lineam. Contra verò quia simplicissima formalitas divinae essentiae & relationis, aequivaleret

A sentiae creatae & ejus relationibus (quae duo in creaturis per se pertinent ad diversas lineas) ideo relationes in divinis, virtualiter distinguuntur ab essentia. His praesuppositis.

Dico primò: Naturam & essentiam in Deo non distinguuntur virtualiter, ac proinde non essentialis assignanda diversa constitutiva virtualiter distincta.

Probatum primò: Ut enim exposuimus in secundo notabili, ea solum virtualiter distinguuntur in Deo, quae aequivalent pluribus, quae ex genere suo, & ex propria ratione formali, in rebus creatis, distinguuntur: Sed ratio essentiae & naturae, non distinguuntur in rebus creatis ex genere suo, sed tantum ex limitatione & potentialitate creaturae: Ergo in Deo non distinguuntur virtualiter. Minor probatur: idcirco enim in rebus creatis, essentia virtualiter distinguuntur à natura, quia essentia, quamvis actuata per esse, adhuc concipitur, & est in potentia ad operationem, ex eo quod non est actus purus, sed potentialitas, admixtus: unde si essentia rei creatae tantum esset actualitatis & perfectionis, ut semper esset actu operans, & non posset quando est existens, esse vel concipi in potentia ad operationem, tunc in ea non posset cum fundamento in re, distinguere virtualiter essentia & natura. Cum ergo Deus sit actus purus, non solum in ordine entitativo, sed etiam intelligibili & operativo, & substantia ejus tantum sit puritatis & actualitatis, ut non possit esse, vel concipi cum potentia ad existentiam, vel ad operationem, nullum potest in eo esse fundamentum, ad ponendam distinctionem virtuales inter ejus essentiam & naturam.

Confirmatur: In Deo concipi debet major puritas & simplicitas, quam in rebus creatis: At in illis non reperitur distinctio realis, sed tantum virtualis inter essentiam & naturam, ut docent Philosophi in libris de Anima: Ergo in Deo admitti non debet distinctio virtualis inter ejus essentiam & naturam.

D **P**robatum secundò conclusio: Si in Deo natura & essentia distinguerentur virtualiter, daretur in illo unitas quaedam per accidens, saltem formaliter: Sed hoc repugnat divinae simplicitati & puritati. Ergo &c. Sequela Majoris probatur: cum enim essentia respiciat existentiam tantquam ultimam actualitatem ordinis entitativi, & natura intellectualis ipsum intelligere, tanquam proprium & ultimum ordinis intellectualis actum, si in Deo essentia & natura virtualiter distinguerentur, etiam esse & intelligere, seu existentia ordinis entitativi & intelligibilis, eadem distinctione virtuali inter se differrent, ac proinde non facerent in Deo unum per se formalissimè, sed unum tantum per accidens. Sicut enim ex duabus existentis realiter distinctis non potest fieri unum realiter & identicè, ut demonstratur in Philosophia; ita ex duabus existentis virtualiter distinctis, non potest fieri unum per se formalissimè, sed unum per se identicè tantum. Unde in Tractatu de Trinitate ostendimus, relationes divinas non habere propriam existentiam, virtualiter distinctam ab existentia absoluta divinae essentiae, quia alias non facerent unum per se formaliter cum essentia divina.

Denique probatur conclusio: Si ratio naturae intellectualis, esset virtualiter distincta ab essentia Dei, sub conceptu essentiae, radicaretur in illa: Sed hoc admitti non potest. Ergo nec virtualis:

lis: illa distinctio. Sequela patet: nam ideo attributa radicantur virtualiter in essentia, quia ab illa virtualiter distinguuntur, & Deo ratione essentiae conveniunt: Sed conceptus naturae, juxta istum modum dicendi, virtualiter distinguuntur à conceptu essentiae, & Deo convenit ratione illius: Ergo radicatur virtualiter in essentia. Minor autem probatur, si enim in essentia radicatur natura: Ergo pro priori ad conceptum naturae, salvatur in essentia conceptus radicis, & consequenter ratio naturae. Hæc secunda Consequentia patet, nam ratio naturae idem est quod ratio radicis. Prima autem probatur: essentia non constituitur radix conceptus naturae, per ipsum conceptum naturae, sicut causa nequit per effectum constitui: Ergo si essentia est radix naturae, intelligitur constituta in ratione radicis, pro priori ad conceptum naturae.

§. III.

Impugnatur sententia Scoti.

10 Deo secundò: naturam divinam non constituit formaliter per infinitatem, vel per cumulum omnium perfectionum quæ sunt in Deo.

Probatur conclusio multipliciter. Primò quia infinitas in Deo, non importat naturam, sed potius modum naturae: Ergo illam non constituit. Consequentia patet, modus enim non constituit rem quam modificat, sed illam supponit constitutam. Antecedens verò probatur: tum quia infinitas importat solum, modum habendi aliquam perfectionem sine termino & fine. Tum etiam quia infinitas se habet respectu Dei, sicut finitas respectu creaturæ: Sed in creatura finitas non est natura, sed modus naturae: Ergo & infinitas in Deo.

Secundò, quod est transcendens & commune divinis relationibus & attributis, non potest esse constitutum naturae divine: Sed infinitas in Deo est quid transcendens, & commune relationibus & attributis: Ergo divinam naturam non constituit. Major constat, quia conceptus essentiae seu naturae, formaliter quæ talis est, non convenit formaliter divinis relationibus & attributis, cum ab illis virtualiter distinguatur, & sit veluti illorum radix, & ratio à priori. Minor verò probatur: scientia in Deo, ejusque amor, & potentia, intra propriam litteram sunt infinita, sicut & paternitas, ac filiatio, & spiratio activa, vel passiva: Ergo infinitas in Deo est quid transcendens, & commune relationibus & attributis.

Tertio, natura divina non est demonstrabilis per aliquam rationem à priori, sed potius est ratio à priori, per quam omnia attributa demonstrantur: Atqui infinitas à priori demonstratur, probat enim D. Thomas infra quæst. 7. art. 1. Deum esse infinitum, quia esse divinum non est receptum in aliquo, sed per se subsistens: Ergo infinitas Dei non potest esse ejus quidditas seu natura.

Quartò, innascibilitas non est substantia Dei, quoniam privativum nomen est, ut arguit D. Basilius libro 1. contra Eunomium: Sed etiam infinitas videtur esse nomen privativum, denotat enim solum carentiam termini, seu finis: Ergo similiter infinitas non est quidditas seu substantia Dei, sed inter attributa negativa numeratur.

Denique, si ad constitutionem divine nature, Tom. I,

A concurrerent omnes perfectiones simpliciter simplices, & illa formaliter consisteret in cumulo omnium perfectionum quæ sunt in Deo, tam bene concurreret ad constitutionem divinæ naturae velle, quam intelligere: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet, Minor probatur dupliciter. Primò quia voluntas, cum sit inclinatio consequens ad naturam, necessariò debet eam supponere constitutam, ac proinde ad ejus constitutionem concurrere nequit. Secundò quia si velle divinum concurreret ad constitutionem divinæ naturae, sicut intelligere, Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis, divinam naturam reciperet, sicut Verbum, ejusque processio non minùs esset generatio, quam productio Verbi: quod est contra fidem, ut dicemus in Tractatu de Trinitate.

§. IV.

Refellitur tertia sententia.

11 Deo tertio: Natura Divina propriè & strictè sumpta, & quatenus est eminenti quodam modo radix divinorum attributorum, non constituitur per esse à se, seu per rationem entis increati, & per essentiam, sed tantum natura divina largè sumpta, & quatenus dicit ipsam substantiam, & entitatem increatam Dei, communem naturae, relationibus, & attributis, & in illis transcendentaliter inclusam.

Probatur primò: quia ut docet D. Thomas infra quæst. 13. art. 11. ad 1. licet hoc nomen, *Qui est*, sit magis proprium nomen Dei, quam hoc nomen, *Deus*, quantum ad id à quo imponitur: nam hoc nomen, *Deus*, imponitur ab universalis providentia, quæ cum actum liberum impoitet, magis dicitur ab essentia divina, quam existentia vel esse Dei, à quo imponitur nomen qui est. Sed quantum id ad quod imponitur nomen ad significandum, est magis proprium hoc nomen *Deus*, quod imponitur ad significandam naturam divinam, inquit ibidem S. Doctor: At si esse vel existentia Dei, esset ejus essentia, hoc esset falsum, nam ut docet ibidem in corp. articuli, nomen *qui est*, significat ipsum esse: Ergo & c.

12 Probatur secundò conclusio ratione fundamentali. Esse à se, seu ratio entis increati & per essentiam, invenitur in omni attributo, & persona divina, & in omni eo quod divinum est: sicut ratio entis creati, & per participationem, includitur in omni eo quod creatum est. Ergo non potest iste conceptus entis à se, seu per essentiam, discernere in Deo id quod est natura ab eo quod est attributum, vel persona, aut operatio: sed solum id quod est divinum in genere, ab eo quod est creatum. Cum ergo secundum Philosophos, idem sit constitutum & distinctivum rei, evidens est quod esse per se, seu ratio entis per essentiam, non potest constituere naturam divinam strictè sumptam, & quatenus est radix attributorum, sed solum essentiam seu naturam divinam impropiè & largè sumptam, & quatenus importat substantiam & entitatem increatam, à creaturis distinctam, & transcendentaliter se habentem ad divina attributa & relationes. Unde D. Thomas infra quæst. 13. art. 11. & in 1. dist. 8. quæst. 1. art. 1. in corp. & in resp. ad 4. docet ex Damasceno, quod hoc nomen, *Qui est*, non significat quid est Deus, sed quoddam pelagus substantiæ infinitum, quasi non determinatum: id est aliquid indifferens & quasi transcendens